

ירושלים, כ"ז תמוז, תשנ"ח

21 יולי, 1998

חוזר מס' ח-06 - 1937

לכבוד

התאגידים הבנקאיים

הנדון: מפרטי ביקורת לניהול אשראי

(ניהול בנקאי תקין, הוראה מס' 316)

מבוא

1. (א) אחד הכלים הבסיסיים לניהול מושכל של סיכוני אשראי בתאגיד בנקאי הינו תהליך שיטתי של דירוג האשראי על ידי הרמה המאשרת.
- (ב) מתלונות לקוחות וממצאי ביקורת אותרו ליקויים בניהול מסגרות אשראי בחשבונות עובר ושב.
- (ג) לאור האמור לעיל ולאחר התייעצות בוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, תיקנתי את ההוראה בדבר מפרטי ביקורת לניהול אשראי.

התיקונים להוראה מס' 316

2. בנספח א' (מפרט ביקורת בסיסי לניהול סיכוני אשראי של לווה), הרישא של סעיף 1 (נוהלי מתן האשראי ותפעול), והרישא של סעיף קטן (א), נערכו מחדש וסעיף קטן (ג) בוטל.

דברי הסבר

להבהרה.

3. בנספח א' בסעיף 2 ("תיק הלווה"), בסעיף קטן (א) (מידע על הלווה), במקום פיסקה (9) יבוא: "הערכה מסכמת לגבי איכות האשראי של הלווה ודירוג הלווה".

דברי הסבר

בכל מקרה של דירוג כאמור בסעיף 3 להוראה, יש לצרף לתיק הלווה דף הערכה סטנדרטי המסתיים בדירוג הלווה וכן הערכה ודירוג אף אם מדובר בסכומים נמוכים מהאמור בסעיף 3 להוראה.

4. בנספח א', אחרי סעיף 3 יבוא סעיף 3א. (ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עו"ש), כמפורט בהוראה המצ"ב.

דברי הסבר

(א) במצב הנהוג היום אין לבנקים יחס אחיד לחריגות לקוחות בחשבון עו"ש, ובמקרים רבים הבנק מאשר ללקוחותיו לחרוג בסכומים ניכרים ממסגרות האשראי. אי לכך נוצרה אי ודאות אצל לקוחות שאינם יודעים אם הבנק יאשר משיכה בחריגה מהמסגרת המאושרת, אך באים לבנק בטענות במקרה בו לא כובדה המשיכה החורגת, תוך הסתמכות על כך שבנקים אחרים או אף

הבנק המדובר עצמו מכבדים משיכות בחריגה ממסגרת אשראי מאושרת. לא אחת נוצרות תקלות בעת היעדרות או חילופי עובדים ומנהלים של הבנק, כאשר מחליפיהם אינם מודעים להבנות הלא פורמליות עם הלקוחות. אי ודאות זו הן אצל הלקוח והן אצל הבנק באשר למסגרת האשראי האמיתית, שמעבר לה לא יכובדו שיקים שכתב הלקוח, פוגמת בניהול העסקים של הבנק ושל הלקוח.

(ב) מצב זה מקשה גם על אכיפת חוק שיקים ללא כיסוי - בבדיקת תיקי לקוחות מסוימים, המוגבלים על פי חוק שיקים ללא כיסוי, נתברר כי האשראי בפועל היה גבוה ממסגרת האשראי המאושרת. במקרה של סכסוך עם הבנק, הפך הלקוח ללקוח מוגבל, תוך תקופה קצרה בלא יכולת להגן על עצמו. במקרים אחרים, בהם לא כיבד הבנק שיקים של הלקוח מסיבות טכניות או עקב קבלת הוראת ביטול מבלי למנותם בין השיקים החוזרים במצב חריגה בחשבון, היתה בכך הפרה של חוק שיקים ללא כיסוי.

(ג) גם מהיבט ניהול האשראי של הבנק, המצב הקיים אינו תקין ומקשה על הבקרה, על איתור שחיקה באיכות האשראי וגידול במשיכות יתר של לווים בעיתיים.

(ד) הגישה העולה מהמפרט נועדה לתרום לכך שהלקוח יעקוב אחר יתרת חשבונו, ויתאים את הפעילות בחשבון למיגבלת המשיכה שנקבעה. מהיבט הבנק קביעת מסגרת כוללת ואכיפתה נועדה להבטיח שהבנק יתאים באופן מושכל את מסגרת הלקוח להערכתו את כושר פרעונו וטיב בטוחותיו.

(ה) לאור האמור לעיל מובן הצורך במסגרת מאושרת כוללת מוגדרת מראש. אפשר שחלק מהמסגרת יוקצה בעמלה וישא ריבית מופחתת וחלקים אחרים ישאו ריביות אחרות - בין אם עם עמלת הקצאת אשראי ובין אם בלא עמלה כזו. מעבר למסגרת הכוללת, כאמור, על הבנק להמנע מלאשר משיכות.

(ו) ניהול בנקאי תקין מחייב כי אם נוצרו חריגות מתמשכות או שנישנו חריגות בתכיפות, על הבנק לפעול להתאמת המסגרת הכוללת, או לחיסול החריגות ולמניעת הישנותן, והכל תוך קיום גמישות מסויימת שתשחרר מחובת התאמת המסגרת או פעולת גביה כאשר החריגות מהמסגרת הן מועטות ואקראיות, או טכניות במהותן.

5. בנספח א' אחרי סעיף 3א. יבוא סעיף 3ב (דירוג האשראי של הלווה), כמפורט בהוראה המצ"ב.

דברי הסבר

לאור זאת שבמערכת הבנקאית לא מתבצע תהליך שיטתי של דירוג האשראי, וחשיבות דירוג האשראי של הלווה, תוקן סעיף 2(א) כאמור ונקבע מפרט ביקורת מפורט יותר לעניין דירוג האשראי של לווה. התיקון להוראה זו הוא במקביל לקביעת הוראה מס' 319 בדבר בקרת אשראי.

6. בנספח א', סעיף 5 (בקרת אשראי) - בוטל.

דברי הסבר

התייחסות מתאימה לאמור בסעיף שבוטל, נכללת בהוראה מס' 319 בדבר בקרת אשראי.

7. בסוף נספח ב' (מפרט ביקורת בסיסי למתן הלוואות לדיור), יבוא סעיף 4 בדבר מסד נתונים כמפורט במיפרט המצ"ב.

דברי הסבר

ניהול תקין של הלוואות לדיור מחייב כי תאגיד בנקאי ינהל מסד נתונים ממוחשב של "הלוואות לדיור" כמשמעותן בהוראה מס' 451.

תחילה

8. (א) תחילת התיקונים להוראה (למעט התיקונים על פי סעיף 7 לחוזר), היא לא יאוחר מ-1.1.1999.
 (ב) תאגיד בנקאי רשאי להשלים את יישום התיקון כאמור בסעיף 5 לחוזר זה עד לתאריך 31.12.1999 ובלבד שעד לתאריך האמור בסעיף קטן (א) השלים את דירוג כל הלווים שחבותם עולה על ריצפת הדיווח כאמור בסעיף 5(ז) להוראה מס' 810 (דוח רבעוני על לווה / קבוצת לווים), להוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים.
 (ג) תחילת התיקונים על פי האמור בסעיף 7 לחוזר (סעיף 4 להוראה), היא לא יאוחר מ-1.7.1999.

עדכון הקובץ

9. מצורפים בזה דפי עדכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

להכניס עמוד

316-1-8 [4] (7/98)

להוציא עמוד

316-1-3 [2] (12/95)

316-4 [3] (2/97)

316-5-6 [2] (12/95)

בכבוד רב,

זאב אבליס

המפקח על הבנקים